Leif Ruhlmann Evald

Sognepræst (kbf) – Gentofte Kirke
Gentoftegade 23, Præstegården, 2820 Gentofte
Telefon: 39 65 00 47
Email@leifevald.dk / lev@km.dk

Beskrivelse af studieorlov i oktober – november – december 2017

Studieorloven blev indledt med en sognerejse til Tyskland – til Luther-byerne: bl.a. Erfurt, Wittenberg, Torgau og Wartburg. I anledning af reformationsjubilæet havde jeg og min ægtefælle taget initiativ og arrangeret turen og var således dens rejseledere, mens fhv. professor dr.theol. Martin Schwarz Lausten m. ægtefælle, deltog som fagteologisk ekspert. For alle 29 deltagere blev det en fantastisk rejse, idet Martin - hver dag fra morgen til aften - delte ud af sin omfattende kirkehistoriske viden om Luther og reformationen.

I naturlig forlængelse af denne rejse gik jeg i gang med læsningen. Allerførst med et af de hovedskrifter af Luther, som jeg aldrig havde fået læst sammenhængende, nemlig den Store Galaterbrevskommentar. I dette værk kommer Luther til orde som skriftfortolker, med vægt på den reformatoriske "opdagelse" og de vigtige teologiske indsigter, som dette har som konsekvens. Desuden får man her Luthers forståelse af samtidens kirkelige modstandere og tilhængere på både godt og ondt. Dette værk burde være obligatorisk stof for den, der vil være præst Folkekirken. Ikke for at kopiere eller eftersnakke Luther, men, for at afklare sin identitet for, hvad det vil sige at evangelisk-luthersk præst og kirke i dag.

Hvad Luthers tanker og skrifter i tidens løb kom til at betyde her i Danmark, er på fornemmeste vis blevet kortlagt i det store 3-binds værk fra i år - "Reformationen i dansk kirke og kultur", som jeg derefter tog fat på. Her gives en gennemgang af 500 års receptionshistorie, som virkelig kommer rundt i mange interessante hjørner. Parallelt hermed var det uddybende at læse bogen "Luther Billeder i dansk teologi 1800 – 2000", som viser hvorledes teologiens fokus hele tiden bevæger sig, alt imens de lutherske fodspor efterhånden bliver sløret og ind imellem helt mister betydning.

En anden af Martin Luthers reformatoriske tanker, som dog har haft varig og ubrudt betydning, er hans gudstjenestereformer med vægt på liturgi og læsninger på modersmålet, herunder menighedens aktive deltagelse i salmesangen. Jeg har med stor interesse læst den nys udkomne bog "Luthers salmer på dansk", som gennemgår samtlige salmer, som Luther skrev. Her bliver de vigtigste hymnologiske aspekter belyst med en gennemgang af deres ofte bibelske forlæg og den liturgiske brug, samt en grundig gennemgang oversættelser til danske salmebøger. Alt dette bliver sat i et nutidigt perspektiv i bogen "Salmesang – grundbog i hymnologi", som jeg tillige læste.

Dette spor første mig videre til en anden ny bog, "På den første dag" - af proff. Bent Flemming Nielsen. En grundig liturgihistorie på dansk har længe været savnet, men, med denne bog bliver liturgi og teologi i højmessen sat ind i et fornemt perspektiv. Indsigter om liturgiens betydning og dens historiske fundering tilbage fra oldkirkens dage, giver meget stof til eftertanke og refleksion, når vi fejrer højmesse med dåb og nadver i dag.

Christian Thodbergs bog "Syn og sang" – om Grundtvigs teologi og poesi – fik jeg udfoldet hvorledes Grundtvig lod det dåbsritual, hvormed han selv blev døbt, blive det afgørende teologiske afsæt for hans prædikener og salmer. Trods dette, at bogen faktisk har mange år på bagen, så vil jeg mene at Thodberg giver mange vigtige og brugbare ledetråde til at komme ind i Grundtvigs - til tider kringlede - poetiske sprogunivers. Den "mageløse" opdagelse og interessen for oldkirkens teologer kommer ligeledes til at sætte præg på hans salmer.

Efter et besøg i Atlanta i Georgia hos en præstefamilie, fik jeg ved inspirerende samtaler lidt indblik i amerikanske kirkeforhold. Jeg blev da præsenteret for en netop nylig afdød teolog, professor i

homiletik og Ny Testamente, Fred B. Craddock, som – forstod jeg - i flere årtier havde været til stor inspiration for mange teologer. Han har bl.a. været ansat på "The Candler School og Theology at Emory University, samt været gæsteprofessor på en række andre universiteter.
På denne baggrund var det med interesse jeg gav mig i kast med de fire af hans bøger, som jeg havde bestilt hjem fra USA. Og det var spændende læsning. Til trods for store forskelligheder mellem amerikansk og dansk kirkehistorie og ikke mindst forskelle i den teologiske og liturgiske tradition, så er var mange guldkorn at hente, - ikke mindst i bogen "Preaching".
At der er mange "mellemværender" på spil i en prædiken, giver Craddock mange gode indsigter i. Et mellemværende mellem evangelieteksten og prædikanten, mellem teksten og menigheden, mellem prædikanten og menigheden, mellem nutiden og så tekstens historie/genre/sprog osv. Ud over de rent kommunikative elementer, som sammen med eksegese og fortolkning, som enhver prædikant må gøre sig klart, så spiller prædikantens peronlige tro, passion og autoritet også en afgørende rolle. Troen gør én troværdig,- og siger Craddock, hvis forkynderen ikke er troværdig, så er budskabet det heller ikke.
Prædikenen og bønnerne tilhører egentlig slet ikke præsten, men det er menighedens, - for det er i prædikenen, at menigheden skal spejle og genkende sig selv, få resonans for sin smerte og glæde, for sin synd og tilgivelse, og genkende sin frygt og blive båret af evangeliets håb. Han siger endvidere et sted, at hvis en prædiken ikke er værd at holde for anden gang, så var den nok heller ikke værd at holde den første gang!!
Efter homiletikken forsatte jeg min læsning i systematikken og jeg blev meget inspireret af "Den generøse ortodoksi" af N. H. Gregersen. Han skriver levende og tager i løbet af bogen mange interessante spadestik i vor teologiske tradition. Af mange nedslag udfolder han bl.a. ud fra Luthers nadverforståelse nogle vigtige trinitariske indsigter. Gud kommer os i møde både som skaber, forsoner og forløser, men der er ingen temporal forskel mellem treenighedens personer, således at Gud var fader til at begynde med, derpå kom sønnen, og så til sidst Helligånden. I Athanasianum – gør NHG opmærksom på - fastholdes netop: "I denne treenighed er intet tidligere eller senere, intet større eller mindre, men alle personer er lige evige med hinanden og i lige forhold til hinanden!"
Videre lidt i samme spor, fik jeg læst et par fine bøger, som jeg aldrig havde fået åbnet: "Gudsbegrebet" og "Bibelsk Teologi". Begge indeholder tidligere afholdte forelæsningsrækker på det Teologiske Fakultet i Århus.
Endnu en nyudgivet bog kom på bordet: "Løgstrup og Luther" af Svend Andersen. Gennem studier i Løgstrups efterladte papirer har Svend Andersen afdækket, at Løgstrup faktisk beskæftigede sig indgående med Luthers tanker. Her har han fundet inspiration til filosofiske og teologiske temaer, bl.a. om menneskesynet, skabelsestanken og ikke mindst inden for etikken.
Løgstrup som luthersk tænker, det er det overraskende billede, som Svend Andersen har afdækket, idet - siger han - Løgstrups Lutherlæsning tvang ham til nytænkning, både af den lutherske tankegang og af tidens problemstillinger.

Med disse fagteologiske læsespor, har jeg været vidt omkring, i en store mængde af stof. Undervejs har jeg noteret mig en stor mængde "guldkorn" – omkr. 100 sider, som jeg fremover vil benytte mig af i mit præstearbejde.

Liste over fagteologiske værker

Læst under studieorlov fra oktober til december 2017:

"Store Galaterbrevskommentar I og II" – af Martin Luther – oversat af Helge Haystrup
Martin Luther skrifter i udvalg - Credo Forlag 1984

"Mod Latomus – om synd og nåde" – af Martin Luther – oversat af Helge Haystrup
Martin Luther skrifter i udvalg - Credo Forlag 1995

"Reformationen i dansk kirke og kultur" – Bind 1: 1517 - 1700
Redigeret af N.H. Gregersen og Carsten Bach-Nielsen – Syddansk Universitesforlag 2017

"Reformationen i dansk kirke og kultur" – Bind 2: 1700 - 1914
Redigeret af N.H. Gregersen og Carsten Bach-Nielsen – Syddansk Universitesforlag 2017

"Reformationen i dansk kirke og kultur" – Bind 3: 1914 - 2017
Redigeret af N.H. Gregersen og Carsten Bach-Nielsen – Syddansk Universitesforlag 2017

"Luther og ´de fremmede´" – Martin Schwarz Lausten
Martin Luthers syn på jøden og tyrken . Eksistensen 2017

"Nåde og fred i Kristus" – Martin Luther i lyset af hans breve
Steffen Kjeldgaard-Pedersen og Carl Axel Aurelius – Eksistensen 2017

"Luther Billeder i dansk teologi 1800 – 2000 - redigeret af Niels Henrik Gregersen
Forlaget ANIS 2014

"Luthers salmer på dansk" – Tekst, melodi, liturgi og teologi –
Jørgen Kjærgaard og Ove Paulsen – Eksistensen - 2017

"Salmesang" – grundbog i hymnologi
Det Klg. Vajsenshus´Foralg 204

"På den første dag" – Bent Flemming Nielsen
Kirkens Liturgi – oldtid og middelalder – EKSISTENSEN 2017

"En lille bog om kristendom" – Agnete Brink og Niels Henrik Arendt
Forlaget ANIS 2001

"Craddock Stories"- Fred B. Craddock
Calice Press – St. Louis, Missouri USA 2001

"Craddock on the craft of preaching" – Fred B. Craddock
Calice Press – St. Louis, Missouri USA 2011

"Preaching" – Professor Fred B. Craddock
Abingdon Press – Nashville USA – 2010

"The collected Sermons of Fred B. Craddock"
Westminster John Knox Press – Louisville – Kentucky – USA 2011

"Den generøse ortodoksi" – Niels Henrik Gregersen
Konflikt og kontinuitet i kristendommen – ANIS 2016

"Syn og sang" – Christian Thodberg
Poesi og teologi hos Grundtvig – GAD 1989

"Bibelsk Teologi" - Redigeret af Sigfred Pedersen
Forelæsningsrække på Teologisk Fakultet i Århus – Aarhus Universitetsforlag 2000

"Gudsbegrebet" – Redigeret af Sigfred Pedersen
Forelæsningsrække på Teologisk Fakultet i Århus – GAD 1985

"Løgstrup og Luther" – af Svend Andersen
Løgstrup Biblioteket – Forlaget Klim 2017

"Det lysfyldte øje" – af Sebastian Brock
Indføring i Efraim Syrerens åndelige univers – Boedals Forlag 1992